

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

**АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

**Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства**

Випуск 18

Засновано у 2003 році

Рівне – 2018

ББК 71.0
А 43
УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. Вип. 18 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Рівне: РДГУ, 2018. 195 с.

Головний редактор:

Виткалов С.В. – доктор культурології, професор, культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

- Волков С.М.** – доктор культурології, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту культурології НАМУ
- Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)
- Випих-Гавронська А.** – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)
- Петрова І.В.** – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурно-дозвілєвої діяльності КНУКіМ
- Єфіменко А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)
- Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ
- Потанчук Т.В.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу РДГУ
- Круль П.Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка»
- Кушнарєнко Н.М.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із наукової роботи ХДАК
- Постоловський Р.М.** – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ
- Сабадаш Ю.С.** – доктор культурології, професор кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету
- Стоколос Н.Г.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства і теології Національного університету „Острозька академія”
- Костюк Л.К.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології і музеєзнавства РДГУ, керівник СНТ «Афіна»
- Швецова-Водка Г.М.** – доктор історичних наук, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи РДГУ
- Яремко-Супрун Н.О.** – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору РДГУ

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE):
ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується Google Scholar, РИИЦ (РФ), Index Copernicus (Польща), «Cosmos» (США) та «Research Gate» (Німеччина)

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2017 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

classical ballet under the influence of the folk choreographic experience implication during the defined historical period, have been studied.

Key words: ballet theater, classical dance, characteristic dance, system, choreographic forms, genre.

UDC 477.79.2.35

FROM HISTORICAL GENESIS OF BALLET FORM TO THEATER-SCENIC CODE OF NATIONAL BALTIC PERFORMANCE

Markevych Larysa – senior teacher of choreography department,
Rivne State University of Humanities, Rivne

The urgency of the problem. National-state shifts have stimulated the revision of a number of the issues concerning cultural development of the country, in particular the Ukrainian ballet, which was influenced by various art currents, professional schools, figures during a considerable historical period. However, the issue of the evolution of choreographic expressions hasn't been not given due attention yet.

The purpose of the article is to study the sequence of conditions in which the process of formation and development of the artistic language system of the Ukrainian ballet performance took place.

Presentation of research material. Exploring the genre of the Ukrainian ballet theater in the modern sense, one must focus on the historical development of the professional principles of choreographic art in the theater.

The emergence of the professional dance, as well as the development of the technology of the future classical dance, as the certain system aimed at achieving the greatest expressiveness of the human body's movements, are related to the performing arts of «mimes», «strange people» who skillfully possessed receptive gestures – the most intelligible expressive a means of choreographic art at all times.

Ballet art in its original manifestations on the territory of Ukraine, as it is known, dates back to the XI century. in the form of buffoons performances, combining the play on musical instruments with singing and humorous dialogues, a fun pantomime action with dances. Written sources (1068) testify that in Kyiv Rus there was the performance of buffoons genteel entertainment music, singing and fun at the courts of the princes and large feudal lords.

The professionalization of the ballet genre had been developed in the territory of *the Ukrainian serf theater*. The first ballet performance, as known, was shown in 1801 in the performance of the serf theater troupe of the landlord D. Shyrai, consisting of 40 persons of trained dancers and serf orchestra. Famous foreign pedagogues-choreographers, choreographers, decorators from the imperial theaters of Moscow and St. Petersburg (F. and C. Morelli, P. Piniuchi, J. Kantsiani) were invited to perform at the serf theater for the production of ballet performances and professional education.

At the beginning of XIX century a qualitatively new stage in the Western European classical dance art began. In the 30's and 40's of the nineteenth century the choreographic language began to be regarded as a holistic system of poetic generalization, a special role in which was given to the level of exemplar (conditional performance) in each concrete scenario.

Formation of the national ballet performance in the early XX century related to the achievements of the founder of the national musical classical school M.Lysenko and his formed model of the national romantic style in music, the main feature of which was the combination of national romanticism with realistic tendencies. It is important that the model of national romanticism in Ukrainian instrumental music meant not only an appeal to folklore and national traditions, but also the use of the national traditions of professional music of the previous period [7; 129]. The national specificity of musical art was determined by the factors such as the mentality of the artist, the national musical language and its intonation.

Thus, the active and diverse use of the European and Russian choreographic experience played *the professional directional role* in the rise of the national ballet culture.

Key words: ballet theater, classical dance, characteristic dance, system, choreographic forms, genre.

Надійшла до редакції 5.12.2018 р.

УДК 793.3:378.016

КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

Волошина Лариса Петрівна – старший викладач кафедри хореографії,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
oleh.horodetskyu.v@gmail.com

Розглядається специфіка викладання класичного танцю у вищій школі. Виявляється місце класичного танцю у процесі професійного навчання студентів та методики його викладання на кафедрі хореографії РДГУ. Автор розкриває класичний танець як напрям танцювального мистецтва, аналізує значення класичного екзерсису у вихованні фахових хореографічних здібностей та навичок, визначення основних вимог до методики викладання класичного танцю як базисної основи навчання хореографа.

Ключові слова: класичний танець, хореографічна освіта, екзерсис, студент-хореограф, професійні здібності та навички, методика викладання.

Постановка проблеми. Професійна підготовка хореографів в Україні здійснюється у вищих навчальних закладах освіти I-IV рівнів акредитації. Розв'язання цієї проблеми передбачає застосування осучаснених методик викладання професійних дисциплін при підготовці такого профілю. Однією з дисциплін цього процесу є «Теорія та методика викладання класичного танцю», що залишається базовим компонентом підготовки сучасного хореографа.

Огляд останніх досліджень. Важлива увага питанням викладання класичного танцю у вищій школі, перспективам розвитку підготовки хореографа приділяється у працях відомих теоретиків та практиків цієї сфери, що презентують не лише українську, а й педагогічну практику представників професійного мистецтва і педагогічної сфери колишнього СРСР: А. Ваганової, Н. Базарової, В. Мей, Н. Тарасова, В. Костровіцької, А. Пісарєва, Р. Захарова, С. Головкиної, Е. Валукіна, Б. Бреґвадзе, Л. Цветкової, С. Забрєдовського, А. Алексюк. Актуальним ці питання залишаються й для педагогів сучасної вищої школи України, що розробляють та формують загально-педагогічні методики: І. Зязюн, Г. Падалка, О. Рудницька, Д. Шариков.

Мета статті полягає у розкритті основних аспектів хореографічної освіти у вищій школі, зокрема специфіки опанування дисциплін «Теорія та методика викладання класичного танцю» та «Основи класичного танцю» як базового напрямку у танцювальному мистецтві, а відтак – її конкретизацією є виявлення значення екзерсису класичного танцю у вихованні професійних хореографічних здібностей та навичок, визначення основних вимог до методики викладання класичного танцю як базисної основи професійного навчання хореографа.

Виклад матеріалу дослідження. «Класичний танець» – універсальна базова навчальна хореографічна дисципліна у середніх і вищих навчальних закладах культури і мистецтв у хореографії. «Класичний танець» викладається незалежно від напрямку танцювального мистецтва, оскільки виховує стриманість, акуратність, манерність, формує тіло виконавця, вчить набувати певні виконавські навички та розвиває професійні виконавські здібності хореографа.

Рівень оволодіння навичками виконання класичного танцю, як системи навчання і виховання, повинен визначатися не стільки кількістю, скільки якістю засвоєння матеріалу як із точки зору набуття виконавських навичок, так і опанування методики його викладання. Це безпосередньо залежить від контингенту студентів, відповідно – кількості годин, відведених на вивчення дисципліни, що, в свою чергу, зумовлює й відповідний обсяг програми, відведеної на опанування цієї дисципліни [5; 14].

Система хореографічної освіти у закладах IV рівня акредитації вимагає постійного оновлення програм із профільних дисциплін, зокрема, й теорії та методики викладання класичного танцю для різних спеціалізацій з урахуванням специфіки виконання кожного напрямку хореографічного мистецтва. Утім, усі нововведення, сучасні нашіарування, що з'явилися у хореографії, не відмінили класичний екзерсис, що є базою, з урахуванням якої розвиваються інші танцювальні навички. Займаючись тренажем студент розігріває суглобно-зв'язковий апарат, попереджаючи цим розтягнення і вивихи при вивченні і виконанні складних танцювальних рухів.

Класичну хореографію вивчають балетмейстери-педагоги, мистецтвознавці, керівники колективів художньої самодіяльності. І в цьому їм допомагає вивчення педагогічного досвіду, що надає змогу досягнути цінні теоретичні й практичні здобутки, здійснити обґрунтоване прогнозування подальших напрямів розвитку хореографічної освіти, зокрема, підготовки фахівців у галузі викладання хореографічних дисциплін [2; 53-82].

Прикладом слугує постать Г. Березової. Учениця А. Ваганової, закінчивши Ленінградське академічне хореографічне училище у 1925 р., вона певний час була педагогом класичного танцю Київського державного хореографічного училища. У своїй педагогічній практиці Г. Березова впровадила та підтримувала систему навчання класичного танцю за методикою А. Ваганової.

Методичні принципи класичного танцю за системою А. Ваганової, глибоко засвоєні й Л. Цветковою в роки навчання знайшли продовження в її викладацькій роботі. Переконання стали непорушним ґрунтом, на якому педагог побудував власну педагогічну методику, узагальнивши досвід і здобутки російського та українського балетного театру. Вона не лише передає історію, теорію, специфіку та естетику класичного танцю, а й постійно розширює виконавську палітру, оновлює лексику, розуміє процеси взаємодії різних форм, у контексті новітніх течій неокласицизму, модерну, джазу та постмодерну.

Спираючись на багаторічний педагогічний досвід класичного танцю, зазначає Л. Цветкова, можна стверджувати, що теоретико-методична підготовка викладача повинна підкріплюватись педагогічними навичками. Їх можна поділити на дві основні групи. До I належать:

- висока виконавська культура (точний, яскравий переконливий практичний показ);
- уміння володіти собою, керувати своїми емоціями (знімати зайве психічне напруження, викликати творче натхнення);
- техніка мовлення.

Друга група включає вміння співпрацювати з окремим студентом чи студентським колективом у процесі розв'язання педагогічних завдань (дидактичних, організаторських, комунікативних і т. ін.) [5; 15].

Аналізуючи процес практичної підготовки студентів-хореографів зокрема й на кафедрі хореографії РДГУ, можна стверджувати, що цей процес спрямовується на виявлення творчої індивідуальності кожного студента і забезпечує умови для його творчого самовираження, що постійно підкріплюється теоретичною базою.

Одним із принципів навчального процесу є апробована на кафедрі хореографії РДГУ методика розкриття танцювальних здібностей студента. Студенти, які за об'єктивних причин не мали можливості розпочати навчання у звичайні терміни (у молодшому та середньому дитячому віці), розпочали займатися хореографією у юнацькому віці. Тому професійне навчання з ними починається з вивчення основ хореографічної освіти (Викладання класичного танцю ведеться на всіх спеціалізаціях кафедри з урахуванням рівня підготовки контингенту). Адже класичний танець є фундаментальною складовою хореографічної освіти.

Завдяки ґрунтовному опануванню теоретичних основ хореографічних дисциплін студенти засвоюють й практичний матеріал, з яким у багатьох випадках почали знайомитися лише вступивши до університету.

Ураховуючи рівень практичних навичок студентів та здійснивши аналіз перших практичних занять, викладач має змогу розробити відповідну методику, виходячи з практичного танцювального досвіду кожного, опанування якою допомагає кожному у вивченні фахових дисциплін навчального плану. Прикладом можуть слугувати відкриті уроки з фахових дисциплін, хореографічні номери та композиції на звітних концертах. Саме тому основні постулати класичного танцю є основним аспектом хореографічної освіти. Адже «прояв індивідуальності не дає права порушувати виконавські закони руху» [4]. І тому викладач на заняттях із класичного танцю зобов'язаний приділяти значну увагу розкриттю творчих здібностей студентів. Це відбувається шляхом наслідування кращих традицій виконавства незалежно від професійних даних кожного вихованця та спрямовує їх зусилля на формування і розвиток відповідної виконавської культури.

У класичному танці упродовж 1920-1960 рр. затвердились чимало методів навчання, зокрема метод Е. Чеккетті (1920-1970 рр., Італія); метод А. Ваганової (1930-1990 рр.) – Росія, СНД, Японія, Китай, Прибалтика, Ізраїль, Туреччина, ПАР, Куба ; метод О. Преображенської – Франція (1920-1960 рр.); методи М. Легата, А. Павлової, Т. Карсавіної – Велика Британія (1920-1980 рр.); метод М. Мордкіна, Дж. Баланчіна – США (1920-1980 рр.) [2].

В українській сучасній хореографічній освіті частіше дотримуються методики викладання класичного танцю за системою А. Ваганової.

Класична хореографія – академічний вид хореографічного мистецтва, сформований під впливом класичних чинників художньої культури – класики, еллінізму, ренесансу, бароко, класицизму, романтизму, а також виражальних засобів і форм народного та історичного танцю XV–XIX ст., що обумовили в танці класичний канон і естетичний зразок виражальних форм і техніки, а також створення універсальної системи навчання і викладання танцю [5; 27].

Методика класичного танцю має свій історичний розвиток і в ній кожен рух має свою логіку, починаючи від простої форми виконання і завершуючи комбінаторикою віртуозних сполучень, яка набувається у процесі підготовки і виховання майбутнього педагога та виконавця.

Вивчення класичного танцю входить до розділу основних дисциплін у фаховій підготовці студента і викладається на всіх спеціалізаціях кафедри хореографії РДГУ. Значення цього предмету у комплексі задач хореографічної освіти зумовлюється вивчення різноманітних тренувальних та танцювальних рухів, принципів педагогічного аналізу, логікою навчального процесу [3; 46].

Оволодіння основами класичного танцю поєднує в собі чітке дотримання правил методики виконання рухів та вправ із розвитком творчої свободи, пошуком індивідуальних прийомів викладання навчального матеріалу [3-5].

Кожен вид хореографічного напрямку має свої характерні доміанти. Провідним принципом виконання класичних рухів є виворотність – анатомічна передумова для вільного й досконалого виконання руху. Виворотність необхідна не лише для поліпшення техніки танцю; вона надає руху витонченості і гармонійності. Виворотність – це поняття, що позначає одну з найважливіших, професійних якостей танцівника. Виворотність необхідна для хореографа при виконанні будь-якого сценічного танцю (особливо класичного). Крім того, виворотність сприяє чистоті пластичних візуальних ліній рухів ніг. На основі виворотності в класичному танці розроблена відповідна техніка: закриті (*fermés*) і відкриті (*ouvertes*) положення; схрещені (*croisee*), не схрещені (*effacee*), розвернуті (*ecartee*) позиції; рухи назовні (*en dehors*) і рухи всередину (*en dedans*); рухи вперед (*en avant*), назад (*en arriere*), убік (*en coté*) [6; 31-32].

Тож опановуючи рухи класичного танцю студент набуває й певні навички, зокрема такі, як естетику та методику виконання, що в подальшому буде використовувати на заняттях з інших дисциплін (народно-сценічного танцю, історико-побутового танцю, модерн танцю та ін.).

Урок класичного танцю (*exercices*) поділяється на три частини: вправи біля станка (*exercices sur le barre*), вправи на середині зали (*exercices dans le centre*), швидка частина – стрибки й оберти (*allegro*).

В основі навчальної танцювальної підготовки хореографів лежить система тренувальних вправ класичного танцю – екзерсис. Він вважається головним у процесі підготовки виконавців та педагогів. Ця закономірність ґрунтується на єдиній системі виховання людського тіла і функціонує у педагогічній практиці понад 400 років [1; 21].

Ця система є найбільш розробленою, стрункою і вмотивованою. Тому опанування класичним екзерсисом є важливою складовою у професійній хореографічній освіті. Вправи класичної системи послідовні; всі вони мають власне виразне змістове завдання.

Класичний екзерсис тренує тіло, збагачує його запасом рухів, що в подальшому перетворюється у виразні засоби танцю [4]. Про це свідчить міжпредметний зв'язок дисциплін, зокрема й тих, що використовуються на кафедрі хореографії РДГУ, під час яких студенти опановують низку украї потрібних навичок, починаючи від використання термінології до методичного виконання певних рухів у різних хореографічних техніках. Одним із прикладів цього є рух *battement tendu*.

За методикою класичного танцю цей рух виконується в народно-сценічному танці, модерн танці, джаз та джаз-модерн танці. В основі правильного виведення ноги – *battement tendu* – залежить пластичне, елегантне *adagio*, віртуозне, рухливе, легке *allegro*.

Класичний екзерсис біля станка відіграє важливе значення й тому, що виробляє правильну поставу і стійкість корпусу (*aplomb*). Тож завданням на початковому етапі вивчення класичного танцю є намагання домогтися від студентів належної постави корпусу та спини. Класичний екзерсис розвиває і зміцнює увесь м'язовий апарат тіла танцівника, дає правильну поставу голови, рук і ніг, виробляє точність, свободу, еластичність і координацію рухів. Це має важливе значення для тих студентів, які не мали належної фізичної підготовки. З іншого боку, класичний екзерсис допомагає позбутися наявних фізичних вад, таких, як початкова стадія сколіозу. А загалом вправи екзерсису сприяють розвитку сили, витривалості, спритності, зібраності уваги [1; 3-5].

Окрім фізичного виховання хореографа, класичний екзерсис переслідує завдання танцювального характеру, що помітно у робочому матеріалі при вивченні поз класичного танцю (*epaulement croise*, *epaulement efface*, *ecartee*), відповідних положень тіла (*arabesque*, *attitude*), танцювальних рухів (*pas balance*), різних *port de bras*. Дані вправи екзерсису повинні виробити у студентів основні технічні навички, необхідні для виконання різних видів танців. Тому під час проведення занять із класичного танцю, дотримуючись принципу послідовності, оптимальним викладом навчального матеріалу буде:

- демонстрація руху чи вправи у відповідній музично-ритмічній «розкладці». Такий показ має бути чітким, із дотриманням необхідних правил, і виконуватись у повільному темпі. Необхідно звернути увагу на музичну складову, особливо у випадках, коли має місце зміна ритму в межах однієї вправи;

- пояснення, супроводжуване методичним аналізом певного руху, вправи, при якому необхідно акцентувати увагу на нових рухах чи складних прийомах, певних нюансах. Доцільним є також попередження про можливі помилки у процесі виконання окремої частини;

- повторний показ нового матеріалу, що здійснюється в необхідному темпі і містить елементи творчого завдання;

- відповіді на запитання, які повинні бути лаконічними, але вичерпними і розглядатися викладачем як бажання усвідомлювати студентами певні нюанси, заохочення їх до навчання. При цьому викладач повинен пам'ятати, що рівень сприйняття матеріалу у кожного із студентів різний. Він залежить від психофізичних особливостей пам'яті, уваги та уваги індивіда;

– виконання руху чи вправи студентами як результат педагогічних навичок викладача і здатностей студентів сприймати матеріал. Важливим моментом їх прагнення з першої спроби виконати його найбільш якісніше [5; 24-25].

Отже, завдання класичного екзерсису полягає у тому, щоб шляхом доцільно підібраних, постійно повторюваних тренувальних вправ допомогти вихованцям розвинути тіло виконавця, навчитися пластично управляти своїми рухами, переносити здобуті вміння на навички на інші дисципліни, для створення і розкриття художнього образу [4].

На початковому етапі професійного вивчення класичного танцю, особливої важливості набувають організаційні моменти, що дають змогу закласти основи культури спілкування і навчання та будуть запорукою належного рівня вивчення дисципліни, творчого і вимогливого ставлення до фаху. Звичкою для студентів має стати повторення попереднього матеріалу перед заняттям, що дає можливість викладачеві збільшувати обсяг нового матеріалу.

Важливе значення має зовнішній вигляд студентів. Форма одягу повинна бути строгою, без зайвих аксесуарів, деталей, що відволікали б увагу від занять та не заважали при виконанні рухів [5; 29].

Як бачимо, в процесі опанування класичним танцем перед студентом постає низка професійних проблем не лише у фізіологічному аспекті, а й у психологічному сприйнятті процесу навчання хореографії.

Вирішення поставлених завдань потребує активізації всіх процесів діяльності, а саме: фізичної напруженості, усвідомлення навчального матеріалу, що знаходить відображення у мисленні, пам'яті, увазі, уяві. А це, у свою чергу, має допомагати студентам осягнути сутність явищ, виявити їх взаємозв'язок і взаємодію, сформувані здатність оперувати специфічними поняттями. Тому виклад навчального матеріалу повинен бути:

- доступним і різноманітним із виокремленням головного і другорядного;
- логічним, пов'язаним із практикою;
- пов'язаним із засвоєним раніше матеріалом.

Для кращого засвоєння навчального матеріалу інформація повинна подаватися викладачем у певній логічній послідовності, чіткій і лаконічній формі, з акцентуванням уваги на опорних моментах кожної окремої вправи, комбінації, заняття [5; 13].

Висновки. Проаналізувавши окремі аспекти хореографічної освіти, зокрема викладання класичного танцю, можна відмітити:

- класичний танець є основою професійного хореографічного навчання, оскільки включає в себе низку необхідних професійних складових;
- класичний екзерсис є одним з основних засобів виховання тіла хореографа, набуття різних танцювальних навичок та покращення індивідуальних професійних здібностей;
- класичний танець є основою фахового навчання хореографа на різних спеціалізація кафедри хореографії РДГУ.

Список використаної літератури

1. *Блок Л. Д.* Классический танец. История и современность. М. : Искусство, 1987. 558 с.
2. *Баттерворт Дж.* Танец. Теория и практика / Пер. с англ. Ю. С. Вовк. Харьков : изд-во «Гуманитарный Центр», 2016. 244 с.
3. *Валукин М. Е.* Эволюция движений в мужском классическом танце: Уч. пос. М. : Росс. акад. театрального искусства. ГИТТИС, 2007. 248 с.
4. *Тарасов Н. И.* Классический танец. Школа мужского исполнительства. СПб. : Изд-во «Лань», 2005. 496 с.
5. *Цвєткова Л. Ю.* Методика викладання класичного танцю. Київ : Мистецтво, 2007. 327с.
6. *Шариков Д. І.* Мистецтвознавча наука хореологія як феномен художньої культури. Типологія хореографії : монографія. Київ : КиМУ, 2013. Ч. III. 90 с. : іл.

References

1. *Blok L. D.* Klassycheskyi tanets. Ystoryia y sovremennost. M. : Yskusstvo, 1987. 558 s.
2. *Battervort Dz.* Tanets. Teoryia y praktyka. Per. s anhl. Yu.S. Vovk. Kharkov : yzd-vo «Humanytarnyi Tsentr», 2016. 244 s.
3. *Valukyn M. E.* Evoliutsyia dvyzhenyi v muzhskom klassycheskom tantse: Uchebnoe posobyе. M. : Rossyiskaia akademyia teatralnoho iskusstva. NYTTYIS, 2007. 248 s.
4. *Tarasov N. Y.* Klassycheskyi tanets. Shkola muzhskoho yspolnytelstva. SPb. : Yzd-vo «Lan», 2005. 496 s.
5. *Tsvietkova L. Iu.* Metodyka vykladannia klasychnoho tantsiu. Kyiv : Mystetstvo, 2007. 327 s.
6. *Sharykov D. I.* Mystetstvovznachna nauka khoreolohiia yak fenomen khudozhnoi kultury. Typolohiia khoreohrafiі. : monohrafiia. Kyiv : KyMU, 2013. Chastyna III. 90 s. : il.

КЛАССИЧЕСКИЙ ТАНЕЦ КАК ОСНОВНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Волошина Лариса Петровна – старший преподаватель кафедры хореографии,
Ривненский государственный гуманитарный университет, г. Ривне

Рассматривается проблема преподавания классического танца в высшей школе. Определяется место классического танца в процессе профессионального обучения и преподавание его студентам-хореографам. Автор рассматривает классический танец как направление танцевального искусства, а также значение классического экзерсиса в воспитании профессиональных умений и навыков, определения основных требований к методике преподавания классического танца как базисной основы обучения хореографа.

Ключевые слова: классический танец, хореографическое образование, экзерсис, студент-хореограф, профессиональные способности и навыки, методика преподавания.

CLASSICAL DANCE AS THE BASIC ASPECT OF CHOREOGRAPHIC EDUCATION IN HIGH SCHOOL

Voloshyna Larysa – Senior Lecturer of Department of Choreography
of Rivne State University of the Humanities

The article deals with the specifics of the classical dance training in the High School. Therefore, the actual question arises – the place of the classical dance in the process of the professional training and its teaching to students-choreographers at Department of Choreography in Rivne State University of the Humanities. The author defines the classical dance as a direction of dance art, the significance of the classic exercise in the education of the professional choreographic abilities and skills, the definition of the basic requirements for the methodology of the classical dance training as the basis of the choreographers' education.

Key words: classical dance, choreographic education, exercise, student-choreographer, professional abilities and skills, teaching methods.

UDC 793.3:378.016

CLASSICAL DANCE AS THE BASIC ASPECT OF CHOREOGRAPHIC EDUCATION IN HIGH SCHOOL

Voloshina Larisa – Senior lecturer of dance,
Rivne State Humanitarian University

Problem statement. The professional training of a choreographer in Ukraine is carried out in higher educational institutions of I-IV levels of accreditation. The solution of this problem involves: the use of modern methods of teaching of the professional disciplines in specialists' choreographic training in High School. One of the main aspects of choreographic education in High School is the teaching of the classical dance, which is a basic component of the choreographers' training. A list of scholars who have worked out the general theoretical bases of the professional training of a teacher-choreographer is given. It should be mentioned that thought analyzing of the approaches to the methodology of the classical dancetraining at various stages, modern choreographic education has taken it as the basic training of a specialist in choreography.

The purpose of the article is to reveal the main aspects of the choreographic education in High School, in particular: the classical dance as a direction of dance art; the significance of the classical dance exercises in the education of the professional choreographic abilities and skills; the definition of the basic requirements for the methodology of the classical dance training as the basis of the professional education of a choreographer.

Presentation of research materials. Classical dance is the universal and basic educational choreographic discipline in vocational and higher educational institutions of culture and arts in the field of choreography. Classical dance is taught in choreographic ensembles, regardless of the type of dance art. It brings restraint, precision, mannerism, shapes the body of an artist, learns to acquire certain performing skills and develops professional performances of a choreographer. The value of this subject in the complex of the tasks of artistic education is determined by the method of training of the various types of dance moves, the principles of the pedagogical analysis, the logic of the educational process.

Having analyzed the practical training of students-choreographers in pedagogical educational institutions, in particular, at the choreography department of RSUH, it is possible to draw some conclusions concerning the professional mastery of knowledge, skills and abilities. This is due to the individual physical abilities, the previous level of training, etc.

Conclusions. Having analyzed the theoretical aspects of the choreographic education in High School, in particular classical dance training, it should be noted:

- Classical dance is the basis of the professional choreography, that is due to the historical background;
- classical exercise is one of the main means of education of the choreographer's body, acquisition of different dance skills and improvement of individual professional abilities;

– Classical dance is the fundamentals of the professional training of a choreographer at various specializations of Department of Choreography in Rivne State University of the Humanities.

Key words: classical dance, choreographic education, exercise, student-choreographer, professional abilities and skills, teaching methods.

Надійшла до редакції 6.12.2018

УДК 7.071:787.5(477.86)

МУНІЦИПАЛЬНА КАПЕЛА БАНДУРИСТІВ М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА : ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ, МИСТЕЦЬКІ ЗДОБУТКИ

Шевченко Марта – доцент ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ
olgafp4@ukr.net

Розглянуто історію становлення, творчу діяльність та мистецькі здобутки Івано-Франківської Муніципальної капели бандуристів, репертуар якої охоплює різноманітні вокальні жанри. Капела – незмінний учасник щорічних концертних заходів, що проходять як в області, так і далеко за її межами. За період свого функціонування мистецький колектив нагороджено численними дипломами, відзнаками та цінними нагородами. Акцентовано увагу на концертних поїздках. Доведено, що Муніципальна капела бандуристів посідає чільне місце в контексті розвитку ансамблевого бандурного виконавства Прикарпаття.

Ключеві слова: капела бандуристів, концертна діяльність, виконавство, репертуар.

Актуальність дослідження. Початком розвитку бандурного мистецтва на Прикарпатті стало відкриття класу бандури в 1959 р. у музичній школі м. Долина Івано-Франківської обл. Ініціатором відкриття став педагог, скрипаль, бандурист В. Домчак. Згодом, на запрошення обласного управління культури 1962 р. В. Домчак відкрив клас бандури при Івано-Франківській музичній школі № 1. Одночасно викладав бандуру як додатковий інструмент у музичному училищі ім. Д. Січинського. З часу відкриття класу бандури в музичній школі м. Долина, одержали навички гри десятки її вихованців. Серед випускників Р. Кузьменко (Яркова) – випускниця Львівської консерваторії ім. М. Лисенка, – заслужений діяч мистецтв України, ст. викладач Чернівецького музичного училища ім. І. Воробкевича. Бандурист С. Жовнірович, закінчивши Львівську консерваторію ім. М. Лисенка, тривалий час був бандуристом відомого ансамблю «Кобза». Нині він – викладач Івано-Франківського музичного училища, очолював капелу бандуристів цього ж училища.

Звичайно, для вивчення та популяризації бандурного мистецтва на основі однієї чи двох шкіл, – недостатньо. Потрібно подбати про те, щоб бандура твердо зміцнилася на теренах краю. Досягти бажаного успіху можна лише шляхом відкриття нових спеціальних класів при музичних школах і училищах. Тож ідея створення капели бандуристів в Івано-Франківську була не випадковою. У 1960-х рр. по всій Україні створювались аматорські колективи бандуристів.

Так, 1963 р. в Івано-Франківськ, на запрошення обласного управління культури приїхала студентка Київської державної консерваторії ім. П. Чайковського, колишній викладач Луцького музичного училища Ірина Дмитрівна Стефанович (1934-1988 рр.). В Івано-Франківському музичному училищі вона відкрила клас бандури як основний інструмент і працювала там до кінця своїх днів. Саме з її творчістю пов'язана історія формування муніципальної капели м. Івано-Франківська.

Мета статті – висвітлити історію становлення, тенденції розвитку художньої діяльності муніципальної капели бандуристів м. Івано-Франківська.

Ініціатором створення капели бандуристів та її першим керівником була І. Стефанович. Навчаючись у Київській консерваторії ім. П. Чайковського, вона працювала в Луцькому музичному училищі по класу бандури, а 1963 р., на запрошення Івано-Франківського обласного управління культури, відкриває клас бандури в музичному училищі ім. Д. Січинського. Вже через рік створила ансамбль бандуристів, який виступав не лише в училищі, а й на сценах міста та області.

Збереглася «Картка на колектив художньої самодіяльності та його керівника», у якій зазначено рік створення Самодіяльної капели бандуристів при обласному Будинку народної творчості – 1966, а також репертуар колективу, що складався з 20 творів. Однак повноцінно капела почала працювати лише з кінця 1967 р.. Її учасниками були студенти-бандуристи музичного училища та інтелігенція міста. Вирішенню організаційних питань допоміг тодішній начальник управління культури Я. Малашевський. Зокрема, закуплено понад 30 бандур, пошито жіночі та чоловічі сценічні костюми.

ЗМІСТ

<i>Постоловський Р. М.</i> Вітальне слово	3
<i>Виткалов С. В., Виткалов В. Г.</i> Культурна діяльність як предмет наукового аналізу	4

Розділ I. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА РЕТРОСПЕКТИВА ЛЮДСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

<i>Бондарчук Я. В.</i> Відображення найдавніших культів у сакральних календарях палеоліту	8
<i>Чечельницька Г. В.</i> Крос-культурні компетенції в процесі крос-культурної взаємодії	16
<i>Марцинковський С. Л., Марцинковська І. М.</i> Україна та європейський культурно-освітній простір	22
<i>Кучина Н.І., Поліщук А. В.</i> Розвиток клубної діяльності в історичному аспекті	28
<i>Глушук О. Г., Малійчик В. С.</i> Рівненщина крізь призму державного архіву Рівненської області	34
<i>Логвиченко А. С., Казначєєва Л. М.</i> Діяльність музеїв м. Новоград-Волинського	39
<i>Підцерковна Я. Й., Павлунь В. Р.</i> Дитяче умеблювання в інтер'єрі поліської хати: колиска	45

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Діба О. П., Тадля О. М.</i> Компетентнісно-орієнтовані завдання в системі вищої освіти у сфері культури і мистецтв	53
<i>Давидовський К. Ю.</i> Синтез видів музичної пам'яті як методологічний чинник подолання естрадного хвилювання у студентів виконавських факультетів закладів музичної освіти	59
<i>Кобрин Н. В.</i> Особливості аудіальних форм роботи на уроках української музики у спеціалізованій освіті	65
<i>Обух Л. В.</i> Особливості підготовки менеджерів музичної культури у вищих мистецьких навчальних закладах	72
<i>Мельничук Ю С.</i> Начальна вистава як засіб розкриття фахових здібностей студентів	77
<i>Лобан Т. Й.</i> Анатомія танцю як складова у підготовці майбутнього хореографа	83
<i>Мохнюк Р. С.</i> Культуротворча складова майстер-класів у системі андрагогіки	87
<i>Самохвалова А. І., Онищенко Н. Г.</i> Проблеми викладання еколого-правових дисциплін на прикладі курсу «Екологічне право» у технічних вищих навчальних закладах	94
<i>Натаров В. П.</i> Деякі методичні прийоми управління інформацією діяльністю студентів на лекції	98
<i>Стихун Н. В.</i> Розвиток професійної майстерності вчителів засобами театрального мистецтва у сучасних умовах загальноосвітньої школи	103
<i>Гаврилюк Л. В., Казначєєва Л. М.</i> Формування творчої особистості у літературно-мистецькій студії Сарненського районного будинку дітей та молоді	109
<i>Романюк О. В.</i> Організація функціонального простору для початкових класів	114

Розділ III. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПАРАДИГМА УКРАЇНИ В РОЗМАЇТТІ ВИЯВІВ

<i>Маркевич Л. А.</i> Від історичної генези балетної форми до театральньо-сценічного коду національної балетної вистави	120
<i>Волошина Л. П.</i> Класичний танець як основний напрям хореографічної освіти	127
<i>Шевченко М.</i> Муніципальна капела бандуристів м. Івано-Франківська: історія становлення, творча діяльність, мистецькі здобутки	133
<i>Легка І. П.</i> Фундаментальні принципи обробки танцювального фольклору та методи їх використання в народно-сценічній хореографії	137
<i>Цімох Н. І.</i> Становлення та розвиток жанрів радянського телебачення	143
<i>Чорна К. В.</i> Феномен інфотейнменту в телевізійних програмах	148
<i>Ляхтюк І. Р.</i> Перекладання барокової органної музики для баяна : на прикладі органної токати і фуги Ре- Мінор Й. С. Баха	153
<i>Чикалюк Г.</i> Історіографія досліджень музичного життя Рівненщини доби державної незалежності України	157
<i>Велінець Б.</i> Колекціонування творів ювелірного мистецтва : специфіка утворення зібрань	164
<i>Глуцук О. Г., Бартош К. С.</i> Publicart як сучасна культурно-мистецька практика: вітчизняний та зарубіжний досвід	170

Розділ IV. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>Черепанин М. В.</i> «Крила мрії» як форма реалізації мистецької практики в сучасних умовах.....	176
<i>Костюк Л. К., Усик О.</i> «Серпанок» в українському народному вбранні: культурологічний аспект	178
<i>Гадзицька С. Р.</i> Кетрін Менсфілд : від короткого оповідання до світового визнання	183
<i>Вальд Б.</i> Регіональні програми українського друку: досвід Рівненщини	186

CONTENTS

<i>Postolovskiy R.</i> Congratulatory word	3
<i>Vytkalov S., Vytkalov V.</i> Cultural activity as a subject of scientific analysis	4

Part I. HISTORICAL AND CULTURAL RETROSPECTIVE OF HUMAN CREATIVITY

<i>Bondarchuk Y.</i> The ancient cults reflection in the paleolithic sacred calendar	8
<i>Chechelnytska H.</i> Cross-cultural competences in implementation of the cross-cultural communication process	16
<i>Martsynkovskiy S, Martsynkovska I.</i> Ukraine and European cultural and education space	22
<i>Kuchyna N., Polishchuk A.</i> Development of club activities in the historical context	28
<i>Glushchuk O., Maliychyk V.</i> Rivne region through the prism of the state archive of the Rivne region	34
<i>Logvichenko A., Kaznacheieva M.</i> The work of the museums of Novohrad-Volynsky	39
<i>Pidserkovna Y., Pavlun V.</i> Children furnishing in polissia hut interior: a cradle	45

Part II. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT OF CULTURAL ACTIVITY

<i>Dyba E., Tadlya A.</i> Competent – oriented challenges in the system of higher education in the sphere of culture and arts	53
<i>Davydovskiy K.</i> Synthesis of types of musical memory, considered as a methodological factor for overcoming variety excitement among students of the performing departments of musical education institution	59
<i>Kobryn N.</i> The features of the auditing methods of training at Ukrainian music lessons at specialized education	65
<i>Obukh L.</i> Training of managers of music culture in higher art educational establishments	72
<i>Melnichuk Y.</i> Modality of the register : current trends and formation of the worldwide	77
<i>Loban T.</i> Anatomy of dance as a composition for the preparation of the future choreographer	83
<i>Mokhnyuk R.</i> Cultural composition of master classes in the system of adaptation	87
<i>Samokhvalova A, Onischenko N.</i> The main problems of teaching ecological and legal disciplines on the basis of a course «Environmental law» in the technical higher educational institutions s	94
<i>Natarov V.</i> Some teaching methods for managing students’ cognitive-activity at lectures	98
<i>Stykhun N.</i> Development of professional skills of teachers by means of theatrical art in the modern conditions general school	103
<i>Gavrulyuk L., Kaznacheieva L.</i> The formation of a creative person in the literary and artistic studio of Sarny district house of children and youth	109
<i>Romanyuk O.</i> Organization of functional space for initial classes	114

Part III. PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN HIGH SCHOOL

<i>Markevych L.</i> From historical genesis of ballet form to theater scenic code of national Baltic performance	120
<i>Voloshyna L.</i> Classical dance as the basic aspect of choreographic education in high school	127
<i>Shevchenko M.</i> Municipal Capella of bamdurist of the city Ivano-Frankivsk: history of development, creative, performing activity	133
<i>Lehka I.</i> Fundamental principles of processing of dance folklore and dance folklore and methods of their use in folk stage choreography	137
<i>Tsimokh N.</i> Tendencies of becoming and development of genres of soviet television	143
<i>Chernaya C.</i> The phenomenon of infotainment is in telecasts	148
<i>Lakhtiuk I.</i> The transposition of baroque organ music for the accordion on the example of J.S. Bach's tokati and fugue D-moll	153
<i>Chykalyuk G.</i> Historiography of studies of musical life of the Rivnensshyna during the period of state independence	157
<i>Velinets B.</i> Festival tourism as a significant component of the event tourism in Rivne region	164
<i>Glushchuk O., Bartosh K.</i> Ublicaret as a modern cultural and artistic practice: domestic and foreign experience	170

Part IV. CULTURAL AND ARTISTIC PARADIGM OF UKRAINE IN THE DIVERSITY OF MANIFESTATIONS

<i>Cherepanyn M.</i> Vasylovych «Wings of dream» as a form of realization of artisti practice in modern conditions»	176
<i>Kostiuk L, Usyk O.</i> Gauze use in Ukrainian folk costume: culturological aspect	178
<i>Hadzytska S.</i> Katherine Mansfield: from a short storyto world recognition	183
<i>Vald B.</i> Program of the providing of Ukrainian book to local population (in the example of Rivne region)	186

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 18

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *проф. Виткалов С.В.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 24.11.2018. Замовлення № 227/1.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 21.8. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. 0(362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. Вип. 18 / За ред. проф. С. В. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2018. 195 с.

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12